

Педагогічні КАДРИ

газета

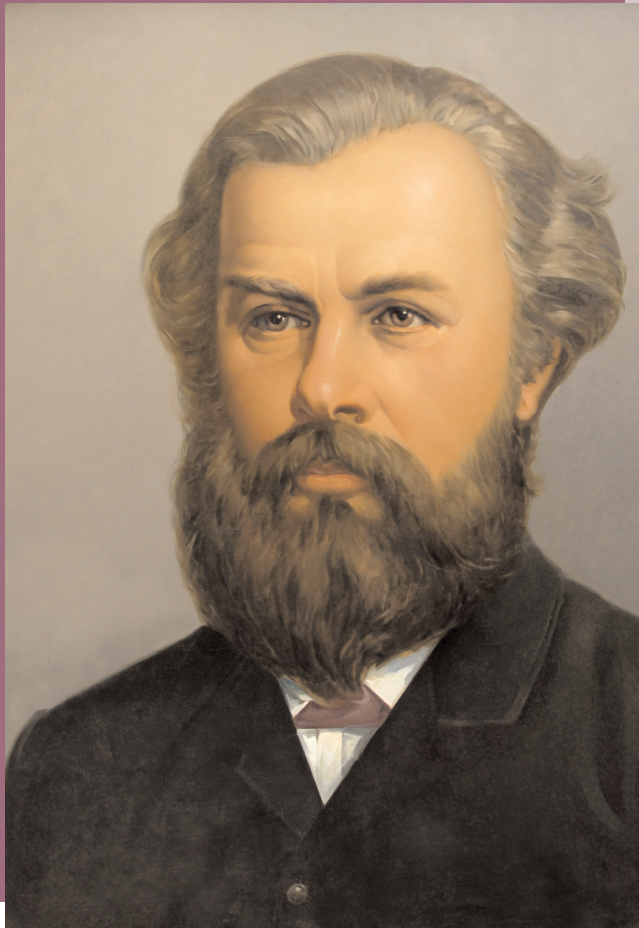
ЗАСНОВАНА У ЖОВТНІ 1929 РОКУ

СПЕЦВИПУСК ВЕРЕСЕНЬ 2011 РОКУ

НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА

СВІТОЧ НАУКИ

До 170-річчя від дня народження Михайла Драгоманова

Вітальне слово ректора до ювілею М. П. Драгоманова

Михайло Драгоманов... Що ж одразу спадає на думку? Учитель істини і речник свободи думки, віри, слова, справжній учений-полігістор. Ім'я Михайла Драгоманова можна знайти в усіх енциклопедіях та довідниках історії, філософії, філології, фольклористики, політології. Він також залишив тривкі сліди у культурології, журналістиці, економіці й публіцистиці.

"Перший українець у Європі", – так називали М. Драгоманова його сучасники. І це справедливо. Він відтворював українську культуру, ґрунтував українську освіту і виховання як загальноєвропейські цінності. Він блискуче знав латину, давньогрецьку, декілька європейських мов, читав Гомера в оригіналі й спонукав до цього своїх учнів.

Нині виповнюється 170 років від дня народження великого українця. До цієї дати університет підготував низку заходів як українського, так і міжнародного рівнів, адже закладена М. П. Драгомановим та його видатними послідовниками, зокрема Іваном Франком та Лесею Українкою, ідеологія українського національно-культурного і освітньо-виховного творення є стрижнвоюю в сучасній діяльності нашого навчального закладу.

Про Михайла Драгоманова видані численні дослідження, однак і на двадцятому році незалежності України все-таки він залишається ще недооціненим і недостатньо знаним як на батьківщині, так і у світі. І це при тому, що Драгоманов, без перебільшення, – ключова, знакова фігура українського суспільного, наукового і громадсько-культурного життя 60–90-х рр. XIX ст. Він належить до когорти тих світочів українства, чії ідейні впливи продовжуються й нині. Михайло Драгоманов є символом України, який повертає народ і культуру до власних історичних коренів, батьківських традицій, ідентичності й ментальності та одночасно вводить українців у лоно європейської цивілізації.

Ректор Віктор Андрущенко,
член-кореспондент НАН України,
академік НАПН України, доктор філософських наук,
професор, заслужений діяч науки і техніки України

SCIENTIFIC GENIUS

DEVOTED TO 170TH ANNIVERSARY OF MYKHAYLO DRAHOMANOV'S BIRTHDAY

Rector's welcoming speech on the occasion of M. P. Drahomanov anniversary

Mykhaylo Drahomanov... What do you think of when you hear this name? He was a teacher of wisdom and a speaker of freedom for thought, faith, a real scientist. You can find Mykhaylo Drahomanov's name in all encyclopedias and reference books on history, philosophy, philology, folk and political studies. He left a deep impact on cultural studies, social and political journalism, economy.

His contemporaries called him the first Ukrainian in Europe. And it was fair. He revived Ukrainian culture, founded Ukrainian education and upbringing as European values. He was good at Latin, Ancient Greek and some European languages, read Homer in the original and prompted his students to do so as well.

Today is the 170th anniversary of the birthday of the great Ukrainian. To celebrate this date our university has arranged a number of events at the Ukrainian and international levels as far as the foundation of national, cultural and education ideas at our university was introduced by M.P. Drahomanov and his followers, Ivan Franko and Lesya Ukrainka in particular.

There are numerous researches devoted to Mykhaylo Drahomanov. However, in the 20th year of Ukrainian independence he has been underestimated and not known well enough both in Motherland and abroad. Being an outstanding figure of the Ukrainian social, scientific, political and cultural life of the 1860s-1890s he belongs to the group of those enlighteners whose ideas have been alive till now. Mykhaylo Drahomanov is a symbol of Ukraine who attracts our nation and culture to our own historic roots, ancestors' traditions, identity and mentality and meanwhile leads Ukrainians to the hub of European civilization.

Yours faithfully,
Rector Victor Andruschenko
Corresponding member of the
National Academy of Sciences of Ukraine,
Academician of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, Doctor of Philosophy, professor, Honoured Scientist and Technician of Ukraine

**M. Drahomanov
in the XX and XXI
centuries**

р. 2

**M. Drahomanov and
Lesya Ukrainka**

р. 3

**Drahomanov
international
charity fund**

р. 4

МОЛОДІ РОКИ ВЕЛИКОГО УКРАЇНЦЯ

**Петро Драгоманов – батько
М. П. Драгоманова, дід Лесі Українки
Petro Drahomanov – father of
M. Drahomanov,
grandfather of Lesya Ukrainka**

МИХАЙЛО ДРАГОМАНОВ – нащадок службовця козацької держави Б. Хмельницького і дворянський син із Полтавщини. Народився він не 30-го (як указано в усіх довідкових виданнях), а 18 вересня 1841 р., згідно з церковним метричним документом, віднайденим проф. В. Й. Борисенком. Захоплення лектурою з багаті батьківської бібліотеки, перейнятість у Полтавській гімназії гуманними й ліберальними ідеями, зокрема визволення кріпаків, – чинники, які позначилися на формуванні особистості вільнодумного юнака. Світогляд Драгоманова почав складатися в Гадячі й Полтаві, де він зазнав впливу атмосфери ширення українофільського громадського руху. Гімназистом юнак назавжди захопився "історієюлюбовством", полонився викладанням історика О. Строніна й латиніста К. Полевича (ім згодом присвятив статтю "Два вчителі"). Як особистість Драгоманов зростає у Києві, де він нав-

Народився Михайло Драгоманов не 30-го (як указано в усіх довідкових виданнях), а 18 вересня 1841 р., згідно з церковним метричним документом, віднайденим проф. В. Й. Борисенком.

чався й формувалася під впливом С. Гогоцького й ін. професорів університету Св. Володимира, прилучився до фундаментальних праць О. Конта, Г. Спенсера, П. Ж. Прудона. Сприяла зростанню молодика й та "академічна воля" європейського типу, яку допустив в університеті Св. Володимира почитель навчального округу М. Пирогов.

Етапним у справі становлення М. Драгоманова як політичного і громадського діяча став його виступ над труною Шевченка у Києві, коли прах великого Кобзаря перевозили до Чернечої гори. Слова, сказані тоді ще юним промовцем: "Кожний, хто йде служити народу, тим самим надіває на себе терновий вінець", – виявилися пророчими.

Студентом Драгоманов став у центрі гуртка, який заснував перші в Росії недільні школи для неграмотних. У двох із них він безоплатно викладав історію по-українськи. Навіть тоді, коли набував освіти, Драгоманов вирізнявся, за словами С. Русової, незвичайною незалежністю думки й непохитною переконаністю, що походили від акцентуованості його особистості, історичної ерудиції та широти політичного і наукового синтезу.

Згодом в університеті Св. Володимира він читав лекції як приват-доцент на кафедрі всесвітньої історії. Своєрідною клятвою на вірність Україні й водночас усвідомленням того, наскільки тернистим є шлях служіння народові, стало для Драгоманова прощання з тілом Шевченка дорогою до Чернечої гори. Глибокі фахові заняття історією та напрацювання перспективних наукових засад узаємозв'язку і процесуальності суспільних явищ призвели до успішного захисту дисертації із римської історії – першої на право читання лекцій ("Імператор Тиберій"), а там і магістерської ("Питання про історичне значення Римської імперії і К. К. Тацит").

По смерті батька багатообіцяючому вченому доводилося опікуватися братом і сестрою (в майбутньому вченою і письменницею Оленою Пчілкою). До того ж Михайло Петрович рано став чоловіком, батьком родини, і треба було її матеріально утримувати. Журналістом Драгоманов у статтях "Санкт-Петербурзьких Ведомостей" намагався прояснити політичний стан України; розглядав слов'янські справи з демократично-федерального погляду.

ADOLESCENCE OF THE GREAT UKRAINIAN

Mykhaylo Drahomanov was a descendent of an officer in Bohdan Khmelnytskyi's state and a nobleman in Poltava region. He was born not on September the 30th, as it is indicated in most references, but on September 18th, 1841 according to the birth register found by professor V.Yo.Borysenko. His interest in literature from the abundant father's library, human and liberal principles at Poltava gymnasium, following ideas of freedom for serfs among them influenced the personality of broad-minded young man. Drahomanov's world outlook started to form in Hadyach and Poltava where he got into the atmosphere of Ukrainophile civil movement. Being a student he became interested in history which became his hobby for the rest of his life. He loved lectures of historian O. Stronin and Latin teacher K. Polevich. Later he devoted an article to these teachers. As a personality Drahomanov developed in Kyiv where he studied and formed his outlook under influence of S. Gogotsky and other professors of St.Volodymyr University. He learnt fundamental works of O. Kont, G.Spenser, P.-G. Prudon. The atmosphere of academic freedom existing thanks to St.Volodymyr University sponsor M.Pyrohov helped to develop the young man.

Being a student, Drahomanov founded the group that established first Sunday schools for illiterate people in Russia. In two of those schools he taught history free of charge. Even when Drahomanov was just studying he distinguished himself by independent views and confidence which were caused by his accentuated personality, historic awareness and wide political and scientific synthesis.

He was born not on September the 30th, as it is indicated in most references, but on September 18th, 1841 according to the birth register found by professor V.Yo.Borysenko.

Later he lectured at St. Volodymyr University as a privat-docent at the department of the world history. His farewell to Shevchenko on the way of Shevchenko's funeral procession to Chernecha mountain became a kind of an oath of loyalty to Ukraine and understanding how

difficult was the service for the nation. His excellent knowledge of history and understanding of scientific perspectives together with social phenomena helped his successful thesis defense in Roman history. The first one was devoted to Emperor Tiberius and the second one concerned the historic significance of the Roman empire and K.K.Tacis.

His farewell to Shevchenko on the way of Shevchenko's funeral procession to Chernecha mountain became a kind of an oath of loyalty to Ukraine and understanding how difficult was the service for the nation.

After his father's death the promising scientist had to take care of his brother and sister (later Olena Pchilka became a famous writer and scientist). Moreover he married quite early and he had to help his family as well. Working as a journalist in the St.Petersburg News Drahomanov tried to clear Ukrainian political state; he discussed the Slav affairs from the democratic and federal view.

**Людмила Кучинська-Драгоманова – дружина М. П. Драгоманова
Lyudmyla Kuchynska-Drahomanova – wife of M. Drahomanov**

ДРАГОМАНОВ У ХХ ТА ХХІ СТОЛІТТІ

**Візит до університету онуки М. Драгоманова
Наталії Бартай-Драгоманової
Visit to the university of M. Drahomanov's
granddaughter Natalia Bartai-Drahomanova**

свого, певен Драгоманов, на користь чужих держав, – це справжня "більсть і навіть дурниця". Тим-то першочерговим завданням для освічених людей він визнав потребу думати, говорити й писати рідною мовою, працювати на свій народ та поривати його на змагання за "вільні державні, громадські й господарські порядки й вільну наукову освіту". Такі вболівання за Україну та рідний народ "і сьогодні пропікають свідомість актуальними оцінками стану співпраці інтелігенції з народом та особливо гострою на сучасному етапі проблемою "влада і народ".

У ХХІ ст. ідеї Драгоманова щодо української справи – присвячені народно-національній єдності України, соборності всіх її частин від сходу до заходу, демократичним перетворенням і децентралізації, адміністративній автономії і громадському самоуправлінню, "росту громадських порядків і розуму людського", культурницьким реформам, – залишаються величними, починають осмислюватися спочатку. У цьому немає нічого дивного – адже належать вони до числа самобутніх концепцій суспільної еволюції, конструктивних ідей державного будівництва й суверенізації України.

Щоб "заграти на всіх клавішах драгомановщини", писав М. Павлик, треба опублікувати всі його праці. Хочеться вірити у реалізацію цього проекту, як і в те, що інтеграція Драгоманова у „загальний канон національної пам'яті" (Григорій Грабович) буде неперервною, ознаменується появою знакових праць, що рельєфно окреслять справжнє значення його масштабної постаті. Адже гуманіст, синтетик-шукач всесвітньої правди, спільної всім національностям, громадяннин європейської держави духа, речник прогресу людини й громади, європейського конституціоналізму, ідеї великого майбутнього української мови, Драгоманов вражає "вірою в будучність", огромом та непромінальністю здобутків, величчю світоча науки.

ДРАГОМАНОВ IN THE XX AND XXI CENTURIES

**Біля могили М. Драгоманова
Near the grave of M. Drahomanov**

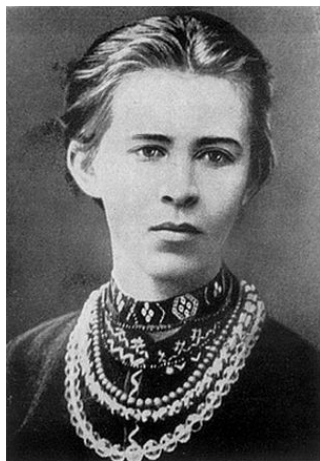
It is a pity but the XX century was unfriendly to the image of Mykhaylo Drahomanov. In the USSR there was a mark of "nationalistic narrow-minded person" on him. It was caused by his negative attitude towards policy of centralism and Russianization. In independent Ukraine some people try to declare an absolute thinker to be cosmopolitan not taking into consideration the fact that this term for him was polysemantic. It meant "Europeanism" as well as "Comparativism", "Non-nationalism". His views were controversial as well as their evaluations but he was not a homeless cosmopolitan. He considered himself a Ukrainian. One of his pseudonyms was *Ukrainian*.

The scientist himself eloquently expressed his point of view concerning this problem: because of foreign states and schools our people stopped being Ukrainian and became Polish, Hungarian, Russian, Italian, Romanian etc. Drahomanov was sure that such denial for the sake of foreign countries was a real pain and nonsense. That is why he considered the most important thing for educated people to think, speak, and write in their native language, to work for their nation, and to struggle for state, social and economic rights and free scientific education. Such worries about Ukraine and his nation even now impress by their up-to-date evaluations of cooperation between educated social layer and non-educated people and even more urgent modern problem of relation between the authorities and the nation.

In the XX century Drahomanov's ideas concerning Ukrainian national issue, i.e. national unity of Ukraine, unity of all its parts from the East to the West, democratic changes and decentralization, administrative autonomy and self-government, growth of social order and human intellect as well as cultural reforms, are still great and we start to interpret them from the beginning. It is not surprising because they belong to unique ideas for social evolution, constructive ideas for state building and making Ukraine sovereign.

"To use all Drahomanov's ideas we have to publish all his works", wrote M. Pavlik. We hope this project will be realized and at the same time Drahomanov will constantly integrate into our national memory and it will be marked by appearance of many significant works that will describe the importance of this person. Because as a humanist, synthetic-searcher for the universal truth common for all nations, the citizenship of European spiritual state, speaker for human and community progress, European constitutional ideas, idea of great future for the Ukrainian language, Drahomanov impresses by his trust in the future, greatness and significance of his works.

МИХАЙЛО ДРАГОМАНОВ І ЛЕСЯ УКРАЇНКА

Леся Українка
Lesya Ukrainka

НАДЗВИЧАЙНО цікавою є ідейно-творча співдія вченого і молодого драгомановського покоління українського письменництва, зосібна його сестриниці Лариси Косач (Лесі Українки). В її становленні, як ідейному, так і літературному, вельми значною була роль листів дядька та безпосереднього спілкування з ним у Болгарії. Їх епістолярій засвідчив важливу роль Драгоманова у здійсненні планів молодого літературної громади у Києві щодо поширення європеїзму через переклади "плеядівцями" кращих творів західних авторів – Свіфта, Гайне, Гюго й багатьох ін. М. Драгоманов дораджував Лесі, що саме їй варто перекласти, і за це вона була вдячна (лист від 5 січня 1890 р.), інформував її про наукові видання, болгарську літературу, надсилав різноманітну лектуру. Дослухаючися до його порад, вона "спасалася" від українсько-російського "невежества", вивчала італійську мову.

Леся Українка перейняла ідеї М. Драгоманова щодо модернізації рідної літератури задля подолання у ній поширеного дилетантизму. В душі вчителя молода літераторка висловила про те, що українським поетам слід на якийсь час заборонити писати національно-патріотичні вірші – принаймні доти,

М. Драгоманова слід осмислити як промотора, генеруючу силу українського письменства XIX–XX ст.

доки вони не навчаться законам версифікації. Драгоманов навчив Лесю Українку, не зашорюючися на національній кривді, поцінувати минуле й сучасне України з ширшого, європейського погляду; шукати живі справи й правду, спільну для багатьох національностей; не фетишизувати "національні святощі", забуваючи про соціальні чинники; йти до великої мети визволення людини й нації, впливаючися у велику еволюцію європейської людності; служити прогресу суспільства, культури, мистецтва.

Значною мірою Драгоманову завдячує своєю появою "біблічний блок" творів Лесі Українки.

Вона сприйняла і критицизм учителя щодо літературних скарг на долю і плачів за минулим. У погляді на історичне життя України під московськими царями вона врахувала концепти статті "Пропащий час" Драгоманова, що засвідчує недрукований в СРСР лист Лесі Українки до М. Кривинюка – план-проспект задуманої нею брошури про "воссоєдинение". Дядькова ідея "спількових змагань" самобутньо відлунувала у її поемах "Давня казка" та "Роберт Брюс, король шотландський". Спільні високі морально-етичні засади також єднають статті Драгоманова і художні твори його близької родички. Консенсусними були їх літературно-критичні оцінки "ідеологічного" твору "Над Чорним морем" І. Нечуя-Левицького та його протагоніста.

Тож М. Драгоманова слід осмислити як промотора, генеруючу силу українського письменства XIX–XX ст. Про це говорять насамперед контактні зв'язки (прислані з Софії болгарські релігійні легенди "Забележки" дали імпульс оновленню жанру в поезії Лесі Українки, а у зв'язку з її творами – всього нашого письменства кінця XIX – початку XX ст.) та типологічні "зустрічі". Наприклад, у поемі про Роберта Брюса, на якого увагу Лесі Українки звернув саме Драгоманов, вона "олітературила" його міркування з "Чудацьких думок..." про склад української нації, алюзійно приклавши їх до шотландської давнини. А ще у промові вибранців народу до коронованого Роберта втілила "драгомановський" мирний вектор державної політики. Також Леся Українка майстерно реалізувала концепт дядька "прямування до національної вільності" всіх пригноблених бездержавних народів.

Звісно, далеко не все у спадщині цієї суверенної творчої особистості, що пішла далі й прожила все ж трохи довше, походить від Драгоманова, проте формує і ферментує значення його непроминальних думок – безперечно.

Критичні закиди софійського професора щодо власних творів Лесі Українка сприймала як цілющий антидот від загрожуючої манії письменницької величі.

МИХАЙЛО ДРАГОМАНОВ ЯК ВЧЕНИЙ

І. Франко справедливо схарактеризував науковця не як кабинетного вченого, а як найтісніше пов'язаного з реальною дійсністю. Як історик Драгоманов, мовляв, учив бачити поза царями і війнами маси народні, їх "тиху і невтихаючу працю", першим досліджував стосунки держави й церкви ("Боротьба за духовну владу й свободу сумління в XVI–XVII столітті") й башато інших проблем. Як фольклорист європейського значення, чулий до хвилювань і страждань народної душі, він досліджував твори народного духа як вияв гідного минулого нації, що змагалася за державну волю, відкривав сліди давніх культурних зв'язків слов'ян із іншими народами на широкому євразійському тлі – та так, що деякі іноземні вчені вивчали українську мову, щоб читати в оригіналі українську словесність і праці про неї Драгоманова.

Як педагог, він присвятив значну кількість статей ("Народні школи", "Земство і місцевий елемент в народній освіті", "Про школи на Україні", "Про педагогічне значення української мови") шкільництву в Україні, потребі відродження національної школи на засадах утвердження народної педагогіки, родинного виховання й української мови в виховавче-навчальному процесі. Працював для того, щоб сільський учитель не був соціальним аутсайдером у Росії, не жив в облозі режиму "як заєць серед вовків". Як літературний критик Драгоманов був надто вимогливий, не завше навіть справедливий, але й цим він встановлював норму відвертої щирості думки в суспільних і особистих взаєминах. А як громадянин він завше боровся проти роз'єднання, яке вносить "між людей неволя, неучтво й сліпе самолюбство", підкреслював: кожний, хто залишив Україну, кожна копійка, витрачена не на українську справу, кожне слово, сказане не українською мовою, – є безповоротним марнуванням капіталу українського народу. Як політик дотримувався гасла "Космополітизм у цілях, націоналізм у формах і способах", вкладаючи в перший термін значення європейськості мислення.

Якось Драгоманов зауважив: йому цікавіше творити історію, ніж писати про неї. Проте він і осмислив історію в наукових розвідках, упевні розкрив свій темперамент дядя. Набуток вченого різногранних інтересів в різний час склали археографічні публікації про античних істориків і правителів, роль жінки в Римській імперії, стосунки церкви й держави, свободу сумління в 16–17 ст., про археологічні розкопки в Римі; педагогічні роздуми про народні школи в Україні та значення української мови в освітньому просторі; популярні розвідки, політичні рефлексії, етнографічні капітальні праці про українську народну усну словесність, – усього не перелічити.

Закінчивши праці про фольклорну прозу, творчість "буковинського Кобзаря" Юрія Федьковича та про козаків, татар і турків, Драгоманов не добровільним емігрантом, а політичним вигнанцем, якому в Росії загрожувало заслання на північ, мусів назавжди покинути рідну землю. Як писав Б. Грінченко, Драгоманов властиво сам зробив себе вигнанцем задля того, щоб не стали "вигнанцями з його рідної землі воля, правда, світло". Навздогін йому прийшла звістка про заборону жити в столицях і в Україні.

В західних виданнях учений публікував статті про Україну, знайомлячи світ із забудою країною в центрі Європи. Доказово розглядав понад двохсотлітнє існування України під Московським царством як "пропащий час", поскільки "царська самоволя заїла вольності українські".

Власною подвижницькою життєтворчістю Драгоманов запалив смолоскип із пахучого українського воску, який світився вогнями європейського і вселюдського прогресу. Вчений будовав, перефразовуючи Франка, справдешні золоті мости "зрозуміння і спочування між народами", – і при тому, як це не парадоксально, досі залишається недовідомим і недооціненим між своїм народом, в Українській державі на двадцятому році її незалежності.

MYKHAYLO DRAHOMANOV AS A SCIENTIST

Ivan Franko characterized this scientist not as mere theoretician, but as a person closely connected with a reality. As a historian, Drahomanov taught to see people and their quiet persistent work through kings and wars. He was the first who examined relationships of church and state ("The battle for spiritual power and freedom of worship in XVI – XVII century") and many other items. As a folklorist of the European value, sympathetic with worries and sufferings of people's soul, he investigated the creations of spirit, as a realization of honorable past of a nation that struggled for the state will. He was a person who discovered traces of past cultural Slavs connections with other peoples on the broad Eurasian background. In addition, he did it in such a way that some foreign scientists studied Ukrainian literature and Drahomanov's works about it.

As an educator, he dedicated many articles to the school on the territory of Ukraine, to the need of national school revival on the base of national pedagogic establishing, building of family bringing up and Ukrainian language in the process of education. Here are the names of some of them: "Народні школи" ("Public schools"), "Земство і місцевий елемент в народній освіті" ("District council and the role of local element in public education"), "Про школи на Україні" ("Schools in Ukraine"), "Про педагогічне значення української мови" ("Pedagogical meaning of Ukrainian language").

Drahomanov worked for village teacher not to be social outsider in Russia and not to live in conditions "like a here among wolfs". As a literary critic, Drahomanov was too demanding, not always just, but also because of this he was creating a level of sincerity in social and personal relations. As a citizen, he always fought against disconnection that is caused by slavery, lack of education and blind self-esteem. He emphasized, that each one who left Ukraine, each coin spent not for Ukraine, each word said not in Ukrainian is irretrievably lost from Ukrainian people's fund. As a politician, he followed a slogan "your goal is cosmopolitanism, your form and method is nationalism", making a first term to be a sign of European way of thought.

Once, Drahomanov mentioned that he is more interested in creating history than in writing about it. However, he comprehended history in his scientific investigations, showed himself as an active man of science. He was a many-sided personality and his works of different time include: archeological publications about antique historians and rulers, the woman's role in the Roman Empire, church and state relationships, freedom of worship in XVI-XVII century, archeological dig in Rome, pedagogical thoughts about public schools in Ukraine and the value of Ukrainian language in educational space, popular investigations, political deals, ethnographic great works about Ukrainian literature – you can't enumerate everything.

Having finished the works dedicated to the folk prose, art works of Yuri Fed'kovich, the Tatars and the Turks, Drahomanov had to leave native land. He left it as a politician exile, but not as a free-will emigrant because it was a threat in Russia for him to be deported to the north. Grinchenko wrote that Drahomanov made this by his own will "for freedom, truth and light not to become exiles". And soon he received an order that it is forbidden for him to live in capitals and Ukraine.

Drahomanov was publishing articles about Ukraine in west editions introducing Ukraine to the centre of Europe. He proved that existence of Ukraine under the rule of Russia was "wasted time" because "czar tyranny was destroying Ukrainian freedom".

By his self-sacrifice, Drahomanov set a fire of European and universal progress in Ukraine. As Franko used to say, Drahomanov built "golden bridges of understanding and comprehension among peoples". Nevertheless, this fact is still underestimated by the Ukrainian people on the 20th year of independence.

MYKHAYLO DRAHOMANOV AND LESYA UKRAINKA

Леся Українка з
Ариадною Драгомановою,
дочкою М. П. Драгоманова
*Lesya Ukrainka together
with Ariadna Drahomanova,
M. Drahomanov's daughter*

It is very interesting to research creative cooperation between the scientist and the young generation of writers especially with his sister Larysa Kosach (Lesya Ukrainka). Her uncle's letters and their personal communication in Bulgaria played a great role in her idealistic and literature development.

Lesya Ukrainka borrowed Drahomanov's ideas concerning improvement of national literature to fight with common non-professionalism to make writers learn their licentia litteraria. Following her teacher's ideas she expressed the thought to stop writing national and patriotic poems for some time until poets learn the laws of poem writing. Drahomanov taught Lesya not to concentrate on national injustice, to appreciate the past and present of Ukraine from a wider European point of view, to look for urgent issues and truth common for most nationalities, not to idolize "national holy ideas" forgetting about social factors, to reach the great aim of personal and national liberation joining the great evolution of the European human society, to help the progress in community, culture and art.

She accepted the teacher's critics related to the literary complaints against the fate and longing for the past. In her point of view on Ukrainian life under Moscow tsars she considered the concepts from Drahomanov's article Lost Time what is proved by not published in the USSR letter of Lesya Ukrainka to M. Kryvnyuk which was a plan for her brochure about "the union". Her uncle's idea about "union competition" was reflected in her poems The Ancient Fairy Tale and Robert Bruce, The King of Scotland. Common moral and ethic ideas unite Drahomanov's articles with

his sister's works. They had the same assessment of I. Nechui-Levitsky ideological composition "Over the Black Sea" and its protagonist.

Thus, we have to consider Drahomanov as a promoter and generating power for Ukrainian writers in the XIX-XX centuries. We can see that in his contacts and typological "meetings". His Bulgarian legends from Sophia urged Lesya Ukrainka's poem genre renewal and then in their turn they

influenced all writers at the end of the XIX century and the beginning of the XX century. For example, in her poem about Robert Bruce (it was Drahomanov who drew her attention to this character) she presented his ideas from Strange Thoughts... referring to the structure of the Ukrainian nation creating allusions with ancient Scotland. And in the speech of people to the crowned Robert she presented Drahomanov's peaceful vector of state policy. Lesya Ukrainka skillfully implemented the uncle's concept of "getting national freedom" for all oppressed nations without states. It is evident that not everything in the works of this independent creative personality, who developed further, comes from Drahomanov but we cannot deny great impacts of his ideas.

Drahomanov taught Lesya not to concentrate on national injustice, to appreciate the past and present of Ukraine from a wider European point of view, to look for urgent issues and truth common for most nationalities, not to idolize "national holy ideas" forgetting about social factors, to reach the great aim of personal and national liberation joining the great evolution of the European human society, to help the progress in community, culture and art.

influenced all writers at the end of the XIX century and the beginning of the XX century. For example, in her poem about Robert Bruce (it was Drahomanov who drew her attention to this character) she presented his ideas from Strange Thoughts... referring to the structure of the Ukrainian nation creating allusions with ancient Scotland. And in the speech of people to the crowned Robert she presented Drahomanov's peaceful vector of state policy. Lesya Ukrainka skillfully implemented the uncle's concept of "getting national freedom" for all oppressed nations without states. It is evident that not everything in the works of this independent creative personality, who developed further, comes from Drahomanov but we cannot deny great impacts of his ideas.

Електронна колекція Михайла Драгоманова

У одній зі своїх статей Михайло Драгоманов зауважив чудову думку, яку варто не просто кожному українцю, але кожному громадянину нашої планети, достеменно вивчити. Михайло Петрович говорив: "...можна плакати на цю історію, можна хотіти почати нову, але поперед усього треба признати і зрозуміти факти, треба знати, при яких обставинах починати і вести далі цю нову історію". Його думки й ідеї через століття залишаються актуальними і хто б не відкрив чи то "Листи на Наддніпрянську Україну", чи "Старі хартії вільності", знаходить для себе свою правду і філософію. Головне: хотіти читати.

Студенти та науковці Національного педагогічного університету імені Михайла Драгоманова тепер можуть читати не лише перевидання книг видатного вченого, але й гортати сторінки, щоправда кліком комп'ютерної мишки, оригінали книг письменника 1878–1917 років видання. Наукова бібліотека НПУ спільно з ТОВ "Спеціалізований центр БАЛІ" (СЦ БАЛІ) та за участю ТОВ "Електронні архіви України" (ТОВ ЕЛАУ) у рамках заходів з підготовки і відзначення 170-річчя від дня народження Михайла Драгоманова готує унікальний проект – електронну колекцію оцифрованих видань М. Драгоманова.

До колекції увійдуть оцифровані видання з фонду рідкісних книг Наукової бібліотеки НПУ та інших книгозбірень, текстові матеріали, електронні бібліографічні ресурси, праці вчених Драгомановського університету про М. Драгоманова, що вже теж складають історію. Завдання цього проекту – створення інформаційно-бібліотечних ресурсів присвячених життю і діяльності великого науковця, публіциста й письмен-

ника та забезпечення доступу до них з метою пропаганди творчої спадщини Михайла Драгоманова. Зокрема, це передбачає переведення у цифрову форму друкованих рідкісних видань за тематикою проекту з фонду НБ НПУ імені М. П. Драгоманова, формування електронної колекції цифрових аналогів рідкісних видань, створення збірки електронних версій окремих праць М. П. Драгоманова та бібліотечно-інформаційної добірки електронних матеріалів щодо постаті науковця.

Окрім того, на веб-сайті НБ НПУ планується формування спеціального розділу з результатами робіт за проектом, а певним апогеем роботи стане випуск презентаційного CD з цифровою колекцією праць Михайла Драгоманова.

Виконавці проекту здійснюють організаційно-технологічну діяльність, у тому числі роботи зі збору матеріалів, оцифрування, створення страхових та презентаційних електронних копій документів, створення веб- та інших презентаційних матеріалів тощо, що спрямовано на досягнення результатів, передбачених проектом та їх публічну презентацію.

Приємно зауважити, що з ентузіазмом до праці взялись студенти-волонтери Інституту української філології. Велика частина роботи вже виконана і бажаючі можуть долучитися до вивчення спадщини Михайла Драгоманова на офіційному сайті Наукової бібліотеки НПУ. Краще починати нову історію із засвоєння постулатів своїх предків.

*Колектив Наукової бібліотеки
НПУ імені М. П. Драгоманова*

The electronic collection of Drahomanov works

Drahomanov said in one of his articles: "You can be sorry about this history, you can start a new one, but first of all you must accept and understand the facts, you must know under which conditions you need to start and continue a new history". And this thought must be studied not only by each Ukrainian, but also by each Earth citizen. His thoughts and ideas are still contemporary. Each one who opens his "Letters to Naddniprovan'ska Ukraine" or "Old freedom charters" finds truth and philosophy for his own. The most important is the will to read.

The students and the scientists of the National Pedagogic Drahomanov University can read not only republished books of outstanding scientists but also read originals of his books of 1878–1917 years with a help of computer. The scientific library of the Drahomanov University in cooperation with BALI center and with a help of "Electronic Ukraine archives" group is creating a unique project which will be dedicated to the 170th anniversary of Drahomanov. This unique project is an electronic collection of Drahomanov's works. Such collection will include digital variants of the rare books fund of the Scientific Drahomanov University Library and some other libraries, text materials, electronic bibliographic resources, works dedicated to Drahomanov authored by scientists of the Drahomanov University. The task of this project is a crea-

tion of informational bibliographic resources dedicated to the life and the work of the outstanding scientist, publicist and writer. It is also a task to provide an access to all this information to make Drahomanov's inheritance popular. It means that printed rare editions will be in digital variant, creation of electronic collection of them and informational bibliographic selection of electronic materials dedicated to Drahomanov himself will take place.

Besides, the web site of the University is going to have a special section of a project and final step of a project will be CD creation with digital collection of Drahomanov's works. The executives of the project provide organizational and technical work that includes material gathering, making it digital, making insurance and presentational copies, creation of web presentational materials.

It is pleasant to admit that volunteer students of the Ukrainian Philology faculty took part in this project with a great enthusiasm. The bigger part of work is already done and everyone who wants may study Drahomanov's inheritance on the official site of the Scientific Library of the University. It is better to start a new history with studying of the ancestors' postulates.

*Scientific library Drahomanov
University group*

СТИПЕНДІЇ МІЖНАРОДНОГО БЛАГОДІЙНОГО ФОНДУ ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА – КРАЩИМ СТУДЕНТАМ!

У Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова стало доброю традицією щороку визначати кращих студентів університету, які отримуватимуть стипендії Фонду у кількох номінаціях. За звання кращих змагаються студенти усіх навчальних підрозділів університету. Претенденти на стипендії Фонду повинні мати вагомі досягнення у навчанні, науці, спорті, громадській діяльності та творчості, тому на першому етапі розгляд поданих кандидатур на отримання стипендій доручається студентському активу університету, який ретельно і відповідально вивчає подані характеристики кандидатів, рекомендує для подальшого розгляду по три кандидатури на кожну з номінацій.

Під час другого, заключного, етапу відбувається засідання комісії щодо визначення лауреатів стипендій Фонду. Обрати найбільш достойного з-поміж студентів-драгоманівців членам комісії з призначення стипендій Фонду досить складно, але все ж щороку визначаються найкращі з кращих!

DRAHOMANOV INTERNATIONAL CHARITY FUND SCHOLARSHIPS FOR THE BEST STUDENTS

It became a good tradition to define best students of the Drahomanov University every year. They will receive scholarships of the Fund according to several nominations.

Students of all the academic subdivisions compete for the title "the best student". Applicants for the scholarships of the Fund must have valuable achievements in studying, sports, social work and art. That is why the first stage of candidate choosing is entrusted to Student Council of the University, which studies given applications and characteristics with great attention. Than it will offer three applicants for each nomination for further consideration. During second final stage, a commission meeting takes place. It chooses the laureates for the scholarship. To choose the best one applicant is difficult, but, anyway, members of the Fund commission do this job every year.

МІЖНАРОДНИЙ БЛАГОДІЙНИЙ ФОНД ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА

Фонд заснований за згодою його онуки Наталії Світозарівни Бартаї-Драгоманової для підтримки студентів, аспірантів, викладачів та співробітників, розбудови нашого рідного університету.

Фонд надає стипендії молодим талановитим вченим, спрямовує кошти на розвиток науки і педагогічної освіти. Ми прагнемо, щоб кожен драгомановець почував себе комфортно і затишно, навчався і навчав у відповідності з високим покликанням утвердження Української Держави, розвою нашої великої культури, науки і освіти.

Запрошуємо Вас до співпраці!

Благодійні внески можна внести до каси університету, або перерахувати на розрахунковий рахунок Фонду. Реквізити МБФ ім. М. П. Драгоманова:

Одержувач: Міжнародний благодійний фонд імені М.П.Драгоманова

Код ЄДПРОУ 26547138

КОД БАНКУ (МФО) 320478

Назва банку: ВАТ АБ "УКРГАЗБАНК" Розрахунковий рахунок 2600610340.

DRAHOMANOV INTERNATIONAL CHARITY FUND

The Fund was founded from consent of Drahomanov's granddaughter Natalia Bartai-Drahomanova. Its aim is to provide a help to students, postgraduates, assistants and workers and to develop the University.

The Fund gives scholarships to young talented scientists, provides money for science and education development. We want each member of our University to feel comfortably, to teach other and to be taught according to high goals for the good of Ukraine, its culture, science and education.

We invite you for cooperation! Charity contributions may be put to the University cash desk or be transferred to the Fund account. Our requisites:

To: Drahomanov International Charity Fund

Code: ЄДПРОУ 26547138

Bank code: (МФО) 320478

Name of bank: ВАТ АБ "УКРГАЗБАНК"

Account: 2600610340.

Редакція газети "Педагогічні кадри" дякує за сприяння у підготовці публікації до ювілею М. П. Драгоманова: авторам тексту ректорові університету академіку В. П. АНДРУЩЕНКУ та професору В. Ф. ПОГРЕБЕННИКУ, за надані світлини завідувачі музею університету С. М. МАЗКО.

The editors of "Педагогічні кадри" newspaper are grateful for help of publication creating dedicated to anniversary: author of text – Rector of the University, academician V. P. Andruschenko and Full Professor V. F. Pohrebennyk. Photo – Director of the University Museum S. M. Mazko.